

Tjenestejenta som fikk Norges Vels medalje i 1913

Ingrid Avlesdatter Flataas var født i Foll-
dal 10. juli 1859. Ho kom i 1887 til gar-
den Stortrøen i Tynset som tjeneste-
jente. Og der vart ho værende resten av
livet. Ho gifta seg aldri, og døde på Stor-
trøen 18. august 1938. Ho var flink og
samvittighetsfull og særlig dyktig som
budeie. I 1913 vart ho foreslått og fikk
tildelt Norges Vels medalje og diplom
for lang og tro tjeneste.

Bakgrunn og slekt

Ingrids mor var Marit Avlesdatter
Frankmoen fra Grimsbu. Ho var aldri
gift, men hadde tre barn. Trolig vokste
Ingrid delvis opp hos besteforeldrene,
som i 1852 hadde kjøpt et bruk ved
Krokhaug kalt Flatås. Derfor brukte ho
dette etternavnet, på diplommet fra Nor-
ges Vel skrevet Fladaas.

Ingrid var født 10. juli 1859. For-
eldrene var ifølge kyrkjeboka "Ungkarl
Avle Larsen Moan og Pige Marit Avles-
datter Frankmoen". Ho vart døpt i Alv-
dal kirke 14. august, og faddere var
alvdøler, samt farens bror Ole, så mora
bodde nok i Alvdal på denne tida.
Faren Avle Larsson vart gift i 1864, og
reiste med familien til Amerika i 1866.

Marit Avlesdatter og eldste broren
Ole hadde i 1843 reist til Rennebu. Søs-

tera Ane reiste samtidig til Tolga og var
tjenestejente hos Tore E. Flatgård. Mu-
ligens kom Marit også til Tolga etter
hvert, for i 1853 har ho dattera Marit,
der faren er oppgitt å være "Dreng
Hans Olsen Støen af Tolgen". Dåpen
var i Follidal, så Marit var kanskje heime
på Flatås att da.

Så hadde Marit altså dattera Ingrid i
1859, og da var ho i Alvdal. I 1866 fikk
ho sitt tredje barn, dattera Anne Maria.
Faren er oppgitt å være "Jens Andre-
sen af Lexvigen". Mora kalles også nå
"Flataas" og dåpen var i Follidal, så ho
var altså i heimbygda att da.

Hvor Marit oppholdt seg i 1865 har
en ikke funnet ut, men i 1875 bodde ho
heime på bruket Flatås, som broren
Esten Avlesen da hadde overtatt. Ho
hadde med seg minstedattera Anne
Maria. Det gikk ut med denne familien
på garden, og ved folketellinga 1900
bodde Marit og broren Esten som
losjerende på nabogarden Røstplassen.
Ho var "Spinderske" og han "Dagarbei-
der". Da Marit Avlesdatter døde i 1907
kalles ho "Fattiglem" og bopel er opp-
gitt til Morken, så ho gikk nok da på
legd.

Ingrid Avlesdatter Flataas (1859-1938) foran. De to andre er Morten E. Stortrøen, eier på Stortrøen fra 1931 og sønn av han som foreslo medalje-utdeling til Ingrid, samt Karen Heitmann, en slektning. Nordøsterdalsmuseet, nr. 126003.

Tjenestejenta Ingrid Avlesdatter Flatås

Vi aner at Ingrid kanskje ikke hadde så lett en oppvekst. Mora hadde altså tre "lausunger", som det gjerne vart kalt, og det å vokse opp med dette stampelet var ikke så greit på den tida. Familien satt heller ikke særlig godt i det økonomisk.

Hvor Ingrid Avlesdatter og mora Marit oppholdt seg i 1865 har det ikke lyktes å finne ut. Heime på bruket Flatåas i Folldal bodde besteforeldra Avle og Margrete, Marits søster Johanne og Marits første datter Marit på 12 år. Men vi finner Ingrid i 1875 som tjenestejente

på garden Brandsnes i Folldal. Ho er en av fire tjenestefolk på garden og tituleres som "Underbudeie".

Så kom ho altså til Stortrøen på Tynset i 1887. Ved folketellinga i 1900 tituleres ho som "Tjenestepige (Kreaturstel)". Og tjenestejente vart hennes virke gjennom livet. Etter 25 år i tjeneste på Stortrøen foreslo så bonden Erik Mortenson Stortrøen tildeling av Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste til Ingrid. Denne fikk ho overrakt i 1913. Medaljen fins ikke lenger, men diplommet er innlevert på Nordøsterdalsmuseet, og dette er datert 4. desember 1913.

Medaljen for lang og tro tjeneste

Organisasjonen Norges Vel vart stifta i 1809 med et mål om å legge grunnlaget for en ny nasjonalstat. Det har vært en åpen og frittstående organisasjon som skal arbeide for hele samfunnets beste. Norges Vel tildelte medaljer innafor sine hovedområder landbruk og husflid, da altså retta mot produkter. Men etter hvert kom tanken om også å belønne lang og tro tjeneste i arbeidslivet. Etter mange henvendelser om dette bestemte direksjonen seg i 1886 for "... at innstifte en Medalje for lang og tro Tjeneste ...".

Den første utdelinga av medaljen fra Norges Vel foregikk 3. desember 1888. Det var ni personer som fikk Medaljen for lang og tro tjeneste ved denne første utdelinga. Til og med året 1921 var det 3354 personer som hadde fått medaljen, og antallet var på noen få hundre i året videre utover. I starten var det gårdsarbeidere og tjenestejenter som fikk medaljen. Fra 1927 kom ansatte i

*Diplomet som fulgte medaljen,
datert 4. desember 1913.
(Se større utgave av diplomet på
baksida på bokomslaget til denne boka).*

industrien med, og de følgende åra også håndverksansatte og handelsansatte og alle i private virksomheter. Først fra 1999 kom offentlig ansatte med. Per i dag har godt og vel 200.000 mennesker fått Medaljen for lang og tro tjeneste fra Norges Vel.

Kilder

- Ivar A. Streitlien: Tynset bygdebok. Gard og ætt. Bind I
- Ivar A. Streitlien / Arild Alander: Bygdebok for Follidal. Gard og ætt. Bind I
- Kirkebøker for Alvdal og Follidal.

- Folketellinger
- Informasjon fra Det Kongelige Selskapet for Norges Vel

Om forfatteren

Arild Alander, f. 1958. Bosatt i Follidal. Museumskonsulent ved Nordøsterdalsmuseet, med hovedansvar privatarkiver og bibliotek. Har en stor lokalhistorisk produksjon bak seg (bøker, hefter og artikler).